المَنْصُوبَاتُ

Yusuf İslam Dağdelen

٢. المَفْعُولُ بِهِ

تَعْرِيفُهُ

➤ Failin, fiilinin üzerinde vaki olduğu (gerçekleştiği) şeye mefulun bih denir.

ضَرَبْتُ زَيْدًا

mefulu bih

أَقْسَامُهُ

عَامٌّ

Hem lazımi hem de müteaddi fiil için (umumi) olan mefulun bih, harfi cer ile mecrur olan mefulu bihtir.

Hem lazım olan amillerin, hemde müteaddi olan amillerin harfi cer vasıtasıyla nasb ettikleri mefullere mefulün bih gayr-i sarih (açık olmayan mefulün bih) denir. Çünkü harf-i cerden dolayı açıkça nasb alametini alamaz.

مَرَرْتُ بِزَيْدٍ

mefulu bih ğayrı sarih

خَاصٌّ

Sadece müteaddi fiile hususi olan mefulun bihtir.

أَحْكَامُ المَفْعُولِ بِهِ

1. Mefulu bihin, amilinin önüne geçmesi caizdir.

زَيْدًا ضَرَبْتُ — mefulu bih sarih

بِزَيْدٍ مَرَرْتُ — mefulu bih ğayrı sarih

2. Mefulu bih mutlak olarak (karineli-karinesiz) hazfedilebilir. (cümlede fazladır, umde değildir.)

(Filanca kişi yer, içer.)

فُلَانٌ يَأْكُلُ ويَشْرَبُ

karinesiz mefulu mahzuf

مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلٰى > قَلٰكَ

karineyle meful mahzuf

3. Mefulu bih'in amili karine bulunduğu zaman hazfedilebilir.

مَنْ أَضْرِبُ؟ » (اضْرِبْ) زَيْدًا

sual karinesiyle mahzuf amil